

Karolina Anna Kulpa, *Egipska popkrólowa. Przemiany wizerunku Kleopatry VII, królowej Egiptu, od narracji historycznej po kulturę popularną*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021.

Książka Karoliny Anny Kulpy, stanowiąca rozszerzoną wersję jej rozprawy doktorskiej, jest jedną z nielicznych polskich publikacji poświęconych funkcjonowaniu postaci historycznych w różnych obszarach kultury popularnej. Wychodząc od Barthes'owskiego rozumienia mitu jako słowa określanego przez sposób jego wypowiedzenia, autorka zadaje pytanie, czy jeśli słowem tym jest imię związane z historią, będzie ono odnosiło się do realnej postaci, czy do współczesnego wyobrażenia. Karolina Anna Kulpa wybrała jako przedmiot refleksji historyczne i kulturowe obrazy królowej Kleopatry VII Filopator z dynastii Lagidów (ok. 69–30 p.n.e.). Porównując mit Kleopatry do tortu autorstwa Sandry Smiley, stylizowanego na jej popiersie inspirowane ikoniczną rolą Elizabeth Taylor z 1963 r., autorka stawia tezę, że tworzy go kilka poziomów recepcyjnych wyobrażeń, które nakładały się na siebie na przestrzeni dwóch tysięcy lat i ulegały licznym przemianom. Na ponad dwustu stronach śledzi, jak spajały i uzupełniały się wizje tworzone przez historyków i twórców, wskazując najważniejsze momenty dla kształtowania się dzisiejszych reprezentacji królowej, przekształconych w produkty na sprzedaż i konsumowanych przez odbiorców. Ogromne bogactwo i różnorodność zebranego materiału (autorka sygnalizuje, że odwoływała się do jej zdaniem najważniejszych przykładów recepcji ograniczonych do zachodniego kręgu kulturowego), obejmującego dzieła sztuki, a także sferę reklamy i usług, pozwoliło jej na wszechstronną i osadzoną w bardzo rozległych kontekstach obserwację zjawisk, które doprowadziły do narodzin egipskiej popkrólowej.

Książkę rozpoczyna rozbudowane wprowadzenie, w którym Kulpa precyzyjnie kreśli swoje cele oraz przybliża przyjęte metody badawcze. Krytycznie i wnikliwie omawia stan badań, na który składają się liczne teksty naukowe i paronaukowe – podkreślając, że wiele pozycji z obszernej bibliografii (przede wszystkim zagranicznych, polska literatura dotycząca Kleopatry nie jest zbyt bogata) poświęconej władczyni odwołuje się równocześnie do rzeczywistej postaci i popkulturowego mitu. Następnie autorka charakteryzuje swój warsztat badawczy, łączący perspektywę historyczną i kulturoznawczą. Sięga do ustaleń studiów recepcyjnych, badań nad kulturą wizualną, transmedialnością, koncepcji mitu Barthes'a oraz poglądów Edwarda Saïda dotyczących orientalizmu – wskazując, że interdyscyplinarne ujęcie okazało się konieczne dla zbadania tak różnorodnego materiału. Szkicuje też kolejne etapy kształtowania się współczesnych recepcyjnych tekstów o Kleopatrze, omówione w poszczególnych rozdziałach. Zaproponowany przez badaczkę układ chronologiczny jest klarowny i odzwierciedla kolejne etapy postępowania pracy; pozwala także zaakcentować liczne przemiany, jakim na przestrzeni wieków podlegała opowieść o Ptolemejce.

Pierwszy rozdział książki dotyczy Kleopatry jako postaci historycznej i zawiera wnikliwą analizę nielicznych i fragmentarycznych źródeł starożytnych. Badaczka omawia zabytki materialne, które dzieli na trzy kategorie: reliefy i stele z wizerunkami królowej i rzeźby podpisane jej imieniem (są to jedyne pewne zachowane wizerunki); portrety na monetach oraz fragmenty rzeźb. Zwraca uwagę na to, że jako konwencjonalne, nie realistyczne, nie stanowią one pewnego źródła informacji na temat wyglądu monarchini; śledzi też detale takie jak uczesanie czy atrybuty (na podstawie ich obecności stwierdza, że Kleopatra nie nosiła tytułu faraona). Do źródeł materialnych badaczka zalicza także wyobrażenia na przedmiotach użytkowych oraz karykatury, często z podtekstem erotycznym, już wówczas wielokrotnie pojawiające się w kontekście królowej – w tym miejscu nawiązuje do tworzonych przez antycznych autorów paraleli pomiędzy Ptolemejką i mitologicznymi bohaterkami, które również stały się częścią jej późniejszego wizerunku.

Kolejnym obszarem zainteresowania są zachowane źródła literackie, z których żadne nie powstało w otoczeniu Kleopatry, pisano je bowiem po jej śmierci i poza Egiptem. Starożytni autorzy skupiali się wyłącznie na tych wątkach, które łączyły ją z Rzymem, tworząc pewien paradoks – z jednej strony traktują o niej jedynie wzmianki, co czyni z niej niejako przypis do historii Cesarstwa, z drugiej zaś przypisuje się jej rolę poważnego zagrożenia. W świetle analizy źródeł okazuje się, że wykreowano ją na wroga, by ukryć wewnętrzne konflikty i walkę o dominację, obarczono odpowiedzialnością za wojnę domową. Z przywoływanych tekstów wyłania się portret niebezpiecznej, ambitnej i bogatej kusicielki, wywierającej destrukcyjny wpływ na związanych z nią mężczyzn, szczególnie Marka Antoniusza. Pozbawiona krytycznej refleksji lektura spowodowała utrwalenie się tego negatywnego wizerunku, zawężonego do zestawu tendencyjnie wybranych cech. Opisy władczyni są wybiórcze i ograniczają się do momentów, gdy jej dzieje spletały się z dziejami Rzymu, zaś luki w biografii zastąpiono wyobrażeniami na jej temat opartymi na domysłach i zależnymi od subiektywnej opinii autorów antycznych tekstów – w czasach późniejszych uzupełnianymi przez artystów. W ten sposób rozpoczęło się stopniowe spajanie się wizji historycznej Kleopatry z jej kulturowym obrazem.

Następnie badaczka szczegółowo omawia biografię Kleopatry na tle dziejów jej dynastii, akcentując drogę Lagidki do władzy, po czym przechodzi do analizy tekstów literackich dotyczących panowania królowej. Wszystkie przywoływane źródła uwzględniają jedynie rzymską perspektywę, są więc stronnicze i pełne domysłów. Z władczyni rządzącej krajem prowincjonalnym, całkowicie zależnym od Imperium, stworzono niebezpieczną kusicielkę, kreując tym samym pierwszą warstwę jej mitu. Jego ważnym elementem są związki z Cezarem i Antoniuszem, które stały się podstawą późniejszych fabuł literackich i filmowych. Szczególnie wiele miejsca badaczka poświęca analizie jej relacji z Antoniuszem. Dowodzi, że antyczne przedstawienia Kleopatry były elementem rzymskiej propagandy, a wojnę, którą Oktawian wypowiedział królowej, interpretowano jako konflikt symbolizowanej przez nią wschodniej niemoralności z idealizowanym

uosobieniem rzymskości. Jej klęska stała się mitem założycielskim panowania następcy Cezara. Obok bitwy pod Akcjum najbardziej rozpoznawalnym wydarzeniem dotyczącym życia Lagidki jest jej śmierć, obrosła wieloma legendami i eksponowana w tekstach kultury. Badaczka dokonuje przeglądu stanowisk, przywołując zarówno opracowania naukowe, jak i paranaukowe dotyczące przyczyn jej śmierci i krytycznie omawia istniejące hipotezy. Okazuje się, że niewiele wiadomo o tych momentach jej życia, w których nie była związana z Rzymianami; równie niejasne są okoliczności jej śmierci, potocznie kojarzonej z melodramatycznymi scenami z filmów i ukąszeniem węża. Jak się okazuje, jest ona tylko jedną z wielu równie prawdopodobnych możliwości. Historyczna postać została potraktowana jako pierwsza warstwa mitu, zaś autorka przekonująco dowodzi, że już antyczny wizerunek Kleopatry został zniekształcony.

Drugim obszarem refleksji Kulpy są poantyczne procesy, które doprowadziły do ukształtowania się symbolu Kleopatry jako mitu popkultury, i nakładanie się na siebie kolejnych warstw jej wyobrażeń. Badaczka konkluduje, że stopniowo doszło do przejścia Kleopatry i uczynienia z niej postaci z kręgu kultury Starego Kontynentu, przedstawianej w strojach noszonych przez ówczesne monarchinie i arystokratki. Następnie autorka monografii drobiazgowo analizuje najbardziej reprezentatywne dzieła malarstwa europejskiego, ryciny i obrazy, z czasów średniowiecza i renesansu. Ptolemejce przypisano wówczas określony zestaw cech wyglądu oraz charakteru, czyniąc ją jednym z symboli Egiptu, odwołującym się do europejskiego wyobrażenia tego kraju i jego dziejów (istnieje tylko jedno przedstawienie Kleopatry jako czarnoskórej kobiety, w *Chronologia magna* Pawła z Wenecji z XIV w.). Eksponowano głównie romans z Antoniuszem, wystawne życie pary i jej tragiczny koniec – a zatem okrojono jej biografię do kilku wątków, które oscylowały między Erosem a Tanatosem, życiem miłosnym a samobójczą śmiercią. Łagodność sceny przez utożsamienie umierania ze snem; ten sposób przedstawienia zmienił się dopiero na przełomie XVII i XVIII w., gdy na dotąd spokojnej twarzy królowej pojawiły się emocje – niekiedy odraza, rezygnacja, strach.

Następnie Karolina Anna Kulpa przechodzi do charakteryzowania utworów literackich, za szczególnie istotną uznając tragedię Szekspira *Antoniusz i Kleopatra* (1606/1607), w jej opinii rewolucjonizującą postrzeganie Ptolemejski. Popularność tego często wystawianego dzieła doprowadziła do kulturowego zawłaszczenia postaci i przekształcenia jej zgodnie z zachodnią optyką – wpisania w ciąg ważnych kobiet z dziejów Starego Kontynentu, a jednocześnie ukazywania jej jako obcej przez orientalizowanie i egzotyzowanie. Badaczka przekonująco wykazuje, że w dalszym ciągu akcentowano tylko wybrane wydarzenia z jej życia i marginalizowano inne, w celu stworzenia narracji o egoistycznej i niebezpiecznej kobiecie, która nie budzi sympatii ani współczucia, bowiem spotyka ją słuszną karą, przywracająca porządek zaburzony przez jej postępowanie. W ten sposób powstała i utrwaliła się kolejna warstwa mitu – egipska *femme fatale*.

Autorka książki dowodzi, że następnymi ważnymi etapami kształtowania się nowożytnych reprezentacji królowej były klasycystyczna moda na orientalizm, a także egiptomania – powierzchowne zainteresowanie kulturą egipską, oraz dynamiczny rozwój popkultury. To wówczas rodzi się popkrólowa – fantazmatyczna postać, którą z historyczną władczynią łączy jedynie imię. W XIX w. w wyniku wyprawy Napoleona, a następnie kolonizacji Afryki na nowo wykreowano uproszczony i przystępny dla Europejczyków obraz starożytnej cywilizacji, z pominięciem złożoności jej historii i bogactwa kulturowego. Kulpa przybliży losy egipskiego dziedzictwa kulturowego, wywożonego do Europy i ulegającego destrukcji, kreśli także dzieje odkryć archeologicznych, które stworzyły ikony „egipskości”. Dowodzi, że nie istniały postaci, z którymi można było identyfikować odkrycia; znano imiona, ale nie biografie. Jedynie Kleopatra została oswojona przez zachodnią kulturę – była w niej od dawna obecna, dlatego stała się jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli kraju faraonów. Badaczka drobiazgowo analizuje symbolikę i treść dzieł malarskich, podkreślając elementy egipskości – tak historyczne, jak i współczesne artystom – odnosząc się do bogatej literatury przedmiotu i kontekstów kulturowych. Akcentuje strój władczyni, mimikę, pozę, atrybuty, usytuowanie oraz relację z innymi postaciami,

a także często towarzyszące tym przedstawieniom wrażenie nadmiaru i podtekst erotyczny. W malarstwie klasycystycznym Kleopatę ukazywano jako wschodnią monarchinię, jej egzotyzacji dokonywano poprzez dodawanie nowych atrybutów, powszechnie kojarzonych nie tyle z Egiptem, ile z europocentrycznie rozumianym Orientem. Następnie Kulpa analizuje wizerunki królowej w literaturze i sztukach performatywnych, zwracając uwagę na ich powinowactwa z Szekspirowskim obrazem pięknej kobiety fatalnej, który całkowicie przesłonił rzeczywistą postać. W opisywanych przez nią strojach aktorek i scenografiach teatralnych łączyły się elementy potocznie kojarzone z Egiptem i współczesną artystom modą. Na styku egiptomanii i kultury popularnej powstała ostatnia warstwa mitu, a na przełomie XIX i XX w. rozpoczął się proces komercjalizacji wyobrażeń starożytnego Egiptu oraz kojarzonej z nimi postaci Kleopatry i ich rozpowszechnianie się w kulturze popularnej.

Ostatnim obszarem zainteresowania Karoliny Anny Kulpy jest zatem analiza reprezentacji Kleopatry jako współczesnego mitu kultury popularnej. Badaczka poświęca swoje rozważania jej recepcyjnym wizerunkom z XX i XXI w. – od kina, poprzez przedmioty użytkowe, po reklamę i rynek usług. Wyłania się z nich strywializowany portret królowej, którego cechami charakterystycznymi są makijaż, fryzura i paraegipski strój – nawiązujące do najbardziej rozpoznawalnych kreacji aktorskich. Mimo swojej różnorodności ten wizerunek jest spójny. Równocześnie w XX w. pojawiły się nowe odczytania tej postaci, z perspektywy postkolonialnej i genderowej, a także próby odzyskania jej postaci i wpisywania w historię narodów afrykańskich.

Największe znaczenie w kształtowaniu się wizerunku popkrólowej autorka przyznaje filmowym przedstawieniom Kleopatry, począwszy od pierwszego poświęconego jej obrazu kinowego, powstałego w roku 1899, po emitowany w latach 2005–2007 serial „Rzym”. Szczególnie istotny jest film w reżyserii Josepha Mankiewicza z roku 1963, któremu Kulpa poświęca najwięcej miejsca. Wcześniej w role władczyni wcielały się gwiazdy będące ikonami piękna swoich czasów (m.in. Vivien Leigh i Sophia Loren), kreujące ją na niebezpieczną kusicielkę – jednak to rola Elizabeth Taylor zrosła się w powszechnej

świadomości z wyobrażeniem Kleopatry. Autorka wskazuje podobieństwa między fabułami filmów, analizuje stroje aktorek, ich makijaż i ozdoby – łączące elementy mody staroegipskiej i współczesnej, niekiedy antycznej. Królową pokazywano w scenach pielęgnacji i dbania o urodę, co spowodowało skojarzenie jej ze starożytną ekspertką w dziedzinie piękna. Monumentalny obraz Mankiewicza powieli utrwalone już cechy mitu Kleopatry, ale portret królowej został w nim wzbogacony – po raz pierwszy została ona bowiem przedstawiona jako matka i kobieta szczerze kochająca, a równocześnie sprawująca realną władzę i demonstrująca ją w obecności Rzymian (o czym świadczy ukazywanie jej z insygniami faraonów, z którymi wcześniej jej nie przedstawiano). Ta kreacja stała się matrycą dla kolejnych przedstawień, bardzo często karykaturowanych i przetwarzanych w komiksach, filmach kinowych oraz serialach. Kolejną grupą są reprezentacje Kleopatry w muzyce, wideoklipach, grach komputerowych oraz na stronach internetowych. Z tych wizerunków wyłania się spójny i odsyłający do stałego zestawu cech portret tajemniczej piękności, a ich mnogość wskazuje na jej ciągłą obecność we współczesnej kulturze.

Ważnym obszarem zainteresowania badaczki są gry komputerowe. Uproszczona charakterystyka ich bohaterów wymusza wykorzystywanie łatwo rozpoznawalnych klisz – w przypadku królowej jest to jej wygląd oraz strój, niekiedy *entourage*. Karolina Anna Kulpa wyróżnia cztery sposoby ukazywania wizerunku Kleopatry, wśród których dominującym jest stereotyp niebezpiecznej kusicielki, jak w grze *Assassin's Creed: Origins* (2017). W wirtualnym świecie egipska piękność funkcjonuje także jako ekspertka od strojów i urody oraz jako matka. Została włączona w grono baśniowych bohatererek, co stanowi dowód na skalę przekształceń jej wizerunku, który zmieniał się od realnej władczyni poprzez inspirację malarską, literacką czy teatralną aż po zupełnie fikcyjną sylwetkę. Dziś Kleopatra jest również postacią z kręgu kultury dziecięco-młodzieżowej. Badaczka wskazuje na inspirowaną królową bohaterkę z serii dla dzieci *Monster High*, akcentuje także nawiązania do wcześniejszych inkarnacji władczyni, zwłaszcza do roli Taylor. Tę odsłonę współczesnej Kleopatry uważa za

strywializowanie postaci historycznej – ostatnią jak dotąd warstwę jej kulturowego wizerunku.

W dalszej części swojej pracy Kulpa charakteryzuje strony internetowe poświęcone królowej, które odwołują się do jej wizerunku jako prowadzącej luksusowe życie piękności. Niekiedy jej obrazy zostają scalone z innymi władczyniami ze starożytnego świata (szczególnie z Nefretete), obserwujemy także całkowicie zrośnięcie się historycznego wizerunku z jej kulturowymi inkarnacjami. Badaczka dowodzi, że Kleopatra jest obecna w popkulturze nie tylko jako postać, w którą wcielają się gwiazdy na ekranach kin, ale również jako łatwo dostępna ikona piękna, w którą może się przeobrazić każda użytkowniczka Internetu, korzystając z tutoriali makijażowych lub lifestyle'owych i stosując zalecenia kosmetyczne rzekomo inspirowane życiem tej władczyni, utożsamianej z antyczną ekspertką od urody i seksapilu.

Mniej miejsca zajmuje analiza obecności Kleopatry w literaturze XX i XXI w. – badaczka na początku poświęconego tej kwestii podrozdziału stwierdza bowiem, że literackie reprezentacje władczyni pozostają w cieniu filmowych kreacji i nie powstało żadne dzieło na miarę Szekspirowskiej tragedii. Wizerunek królowej w powieściach historycznych i literaturze popularnonaukowej jest podobny, co wynika z zatarcia granic między tymi obiegami literackimi. Autorka zwraca także uwagę na wydawnicze deklaracje, że są to teksty oparte na faktach, a także na obserwowane w pracach paranaukowych próby rewizji narracji i kreowania Kleopatry na wielką władczynię. Zmiany w przedstawianiu królowej Karolina Anna Kulpa zauważa szczególnie w obszarze popularnonaukowej literatury dziecięco-młodzieżowej, gdzie pojawiają się nowe sposoby obrazowania, odnoszące się jednakże do już istniejących popkulturowych obrazów. Kleopatra występuje w feministycznym nurcie popularyzatorskim jako jedna z ważnych w dziejach kobiet i wzorzec do naśladowania dla współczesnych dziewcząt – ale również w komiksach czy filmach animowanych, w których bywa przedstawiana w bardzo różnorodnych konwencjach gatunkowych.

Ostatnią z dotychczasowych odsłon mitu królowej jest nawiązywanie do jej postaci w produktach i usługach komercyjnych. Elementy

opowieści o Kleopatrze badaczka odnajduje w strategiach marketingowych, określając interesujące ją kategorie jako „Kleogadżety” i „Kleozabiegi”. W tych narracjach Ptolemejka jawi się jako specjalistka od urody, luksusowych ubrań, zabiegów kosmetycznych oraz mistrzyni makijażu. Kulpa przywołuje wybrane produkty, w których strategiach reklamowych pojawiają się odwołania do Kleopatry, analizuje nazwy kosmetyków oraz luksusowych zabiegów kosmetyczno-fryzjerskich. Zebrany przez nią materiał badawczy jest bardzo zróżnicowany – od kostiumów i gadżetów erotycznych, przez zabawki, przedmioty domowego użytku, dekoracje, wyroby tytoniowe, spożywcze, po turystykę. Wizerunek królowej okazuje się bardzo uproszczony i sprowadzony do charakterystycznej fryzury, makijażu i stroju, niekiedy z atrybutem w postaci węża. Badaczka zwraca również uwagę na to, w jaki sposób ten wizerunek eksploatują firmy z Egiptu i Półwyspu Arabskiego – z jednej strony jest on bowiem elementem tożsamości, z drugiej zaś produktem na sprzedaż, zwłaszcza w branży turystycznej. Dowodzi, że Lagidka funkcjonuje pomiędzy zachodnimi wyobrażeniami na temat Egiptu a rzeczywistością – granica między nimi często jest nieostra (badaczka określa ten proces jako „egiptyzowanie się” Egiptu, s. 263) lub celowo rozmywana w celu zadowolenia turystów, pragnących otrzymać dobrze znany produkt.

W zakończeniu Karolina Anna Kulpa powraca do rozpoczynającego jej rozważania cytatu z Barthes’a i pyta, czy mówiąc dziś „Kleopatra”, przywołujemy postać historyczną, czy raczej jej kulturowo przetworzony wizerunek. Przyjęcie perspektywy historycznej i kulturoznawczej pozwoliło jej na prześledzenie procesu przemiany władczyni rozumianej jako konstrukt narracyjny w bohaterkę popkultury. Współczesna Kleopatra okazuje się stopem wyobrażeń o rzeczywistej królowej z dziejów Egiptu oraz późniejszych przedstawień, które tworzyły kolejne warstwy jej mitu. Badaczka powtarza, że to kino wpłynęło na ukształtowanie się jej wizerunku jako pięknej, uwodzicielskiej, niebezpiecznej władczyni w charakterystycznym stroju, makijażu i fryzurze i podkreśla, że żadne dzieło literackie ani wizja historyczna nie wywarło na kulturowy portret Kleopatry tak dużego wpływu jak rola Elizabeth Taylor w filmie z 1963 r. W świetle

analiz Kulpy wizerunek Kleopatry jawi się jako bardzo różnorodny, lecz spójny. Jego pierwszą warstwą jest historyczny obraz królowej – niepochlebny, wybiórczy i zapewne nieprawdziwy. Kolejne dopisywano przez dwa tysiące lat – w efekcie królowa stała się jednocześnie postacią historyczną i ikoną popkultury, co przekonująco udowodniła badaczka. Podsumowując swoje ustalenia, autorka kreśli kolejne możliwości badawcze, akcentując, że każdemu z zarysowanych przez nią zagadnień dotyczących kulturowej recepcji Kleopatry można poświęcić osobną monografię – począwszy od rozważań nad zniekształceniami przekazów starożytnych, przez szczegółowe refleksje nad kreacjami kolejnych aktorek, aż po wizerunek królowej obecny w dzisiejszej edukacji szkolnej.

Książka Karoliny Anny Kulpy została skonstruowana w przejrzysty sposób i napisana przystępnym, niehermetycznym językiem, co sprawia, że ma również walory popularyzatorskie. Uwagę zwraca różnorodność zebranego materiału (niektóre z przywoływanych przez badaczkę wizerunków znalazły się w zamykających książkę ilustracjach), a także obszerna bibliografia, w której przeważają pozycje obcojęzyczne. Zaletą pracy jest interdyscyplinarne, wielostronne ujęcie problemu, a także koncentracja na kulturze popularnej, wciąż niedostatecznie reprezentowanej w rodzimym obiegu naukowym. Ustalenia te poszerzają wiedzę o funkcjonowaniu współczesnych mitów, opartych na rzeczywistych biografiiach, w rozmaitych obszarach. Ważne okazało się również zwrócenie uwagi na mechanizmy przejmowania i przetwarzania przez Zachód dziedzictwa kulturowego obszarów dawnych kolonii. Po lekturze *Egipskiej popkrólowej* nasuwa się jeszcze jeden wniosek – odarta z kolejnych warstw mitu królowa właściwie nie istnieje, a wiedza o niej – podobnie jak o wielu pozornie znanych kobietach z przeszłości – jest fragmentaryczna i oparta na wątych podstawach; wciąż wymaga krytycznego spojrzenia i wnikliwej refleksji. Autorka przekonująco dowiodła, że Kleopatra została zawłaszczona przez kulturę, a kwintesencją tej przemiany jest lalka Barbie o twarzy Elizabeth Taylor. Zaproponowane przez Karolinę Annę Kulpę postępowanie badawcze może być z powodzeniem wykorzystane w analizowaniu wizerunków innych

postaci historycznych obecnych w popkulturze i pomocne w śledzeniu procesów, które doprowadziły do tego, że wiele z nich nie jest już odniesieniem do rzeczywistej osoby, ale do kolejnych mitów współczesności – spływających i trywializujących ich biografie oraz dokonania, a równocześnie zapewniających im długie trwanie w zbiorowej świadomości. Jest to paradoksalne szczególnie w odniesieniu do władczyni, o której faktycznym życiorysie i osobowości wiadomo niewiele – tymczasem w tekstach kultury zyskała ona prawdziwą nieśmiertelność, stając się symbolem swojego kraju.

Matylda Zatorska

MATYLDĄ ZATORSKĄ – doktorantką w Kolegium Nauk Humanistycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego, przygotowuje rozprawę dotyczącą polskiej powieści historycznej kobiet po 2000 roku. Sekretarz redakcji kwartalnika literacko-artystycznego „Fraza”, współredaktorka kilku tomów zbiorowych, autorka kilkunastu rozdziałów w monografiach i kilku artykułów naukowych poświęconych współczesnej polskiej powieści historycznej. Zainteresowana literacką historią kobiet, prozą historyczną, literaturą najnowszą i kulturą popularną.